

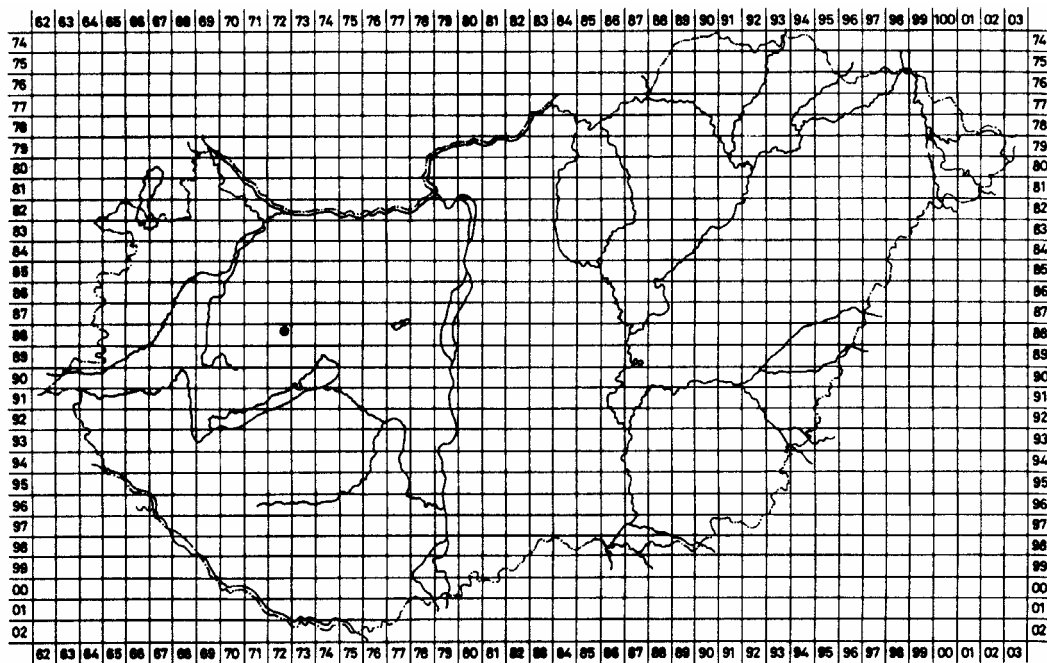
Újabb montán reliktum a magyar flórában: *Ranunculus nemorosus* DC.

KEVEY Balázs

Janus Pannonius Tudományegyetem, Növényntani Tanszék H-7624 Pécs, Ifjúság útja 6.

1998. tavaszán megkezdtem a Bakony *Allium victorialis*-os karszterdeinek (*Fago-Ornetum*) cönológiai vizsgálatát. Április 23-án a Hárskúttól délkeletre húzódó „Esztergáli-völgy”-ben számomra addig ismeretlennek tűnő *Ranunculus* tölevelekre figyeltem fel, majd a lelőhely többszöri felkeresésével virágzó és természetes példányokat is sikerült gyűjteni. A határozókulcs (JÁVORKA 1924-1925), valamint képes melléklete (JÁVORKA – CSAPODY, 1929-1934) szerint *Ranunculus nemorosus*-nak véltem. A begyűjtött növényt a Magyar Természettudományi Múzeum Növénytárának gazdag herbáriumi anyagával is összehasonlítottam, melynek eredményeként e feltevésem megerősítést nyert.

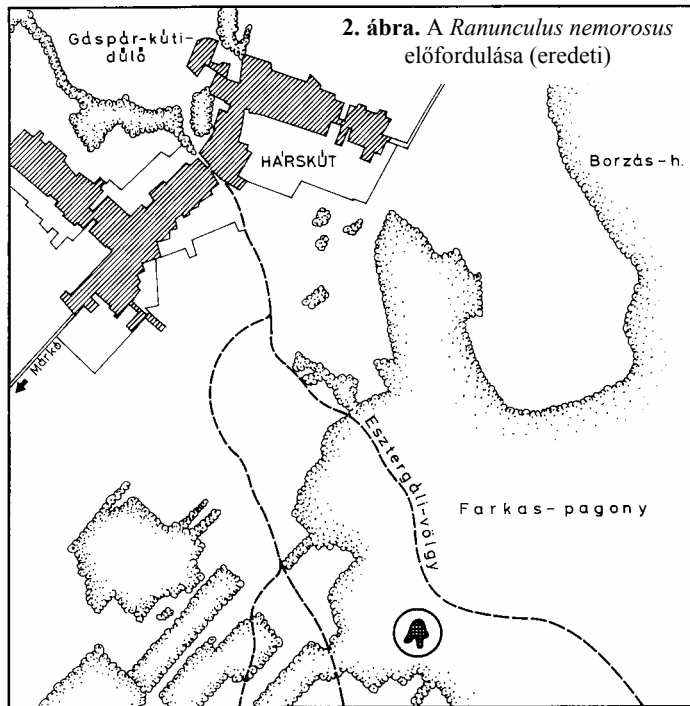
A *Ranunculus nemorosus* DC. JÁVORKA (1924-1925) szerint Európa magas hegységeinek lakója, s a montán régiótól az alhavasi és havasi tájig hatol. Hazánkhoz legközelebb a Kárpátokból, főleg Erdélyből, valamint Horvátországból ismertük, így a mai magyar flórára nézve új fajjal állunk szemben. NIKLFELD (1971) és BORHIDI (1984) raszterterképe szerint a lelőhely (Hárskút „Esztergáli-völgy”) a 8872/b mezőben található (1. ábra). A bizonyító példányt a Növénytár herbáriumának ajándékoztam.

1. ábra. A *Ranunculus nemorosus* lelőhelye Magyarország raszterterképén (eredeti)

A növény északias kitettségű mellékgerinc kissé ellaposodó tetején él, ahol a vékony, dolomittörmelések rendszere talaj mozgása már elenyésző. A *Ranunculus nemorosus* egyedei a nagyobb tömeget képező *Allium victorialis* és *Carex alba* állományokon belül csak szórványosan, esetleg kisebb csoportokban fordulnak elő. Pontos egyedszámlálást ugyan nem végeztem, de a mindössze 1500-2000 m²-es területre kiterjedő populáció létszáma párszáz egyedre becsülhető. A tövek túlnyomó része meddő. Társnövénycsoportjai közül az alábbi fajok érdemelnek elsősorban említést: *Aconitum vulparia*, *Allium victorialis*, *Carex alba*, *Daphne mezereum*, *Daphne laureola*, *Laserpitium latifolium* var. *libanotis*, *Lilium martagon*, *Neottia nidus-avis*, *Platanthera bifolia*, *Primula veris*, *Veratrum nigrum*.

Köztudott, hogy a karszterdők (*Fago-Ornetum*) – szélsőségesen hűvös mikroklímájuk révén – több glaciális,

2. ábra. A *Ranunculus nemorosus* előfordulása (eredeti)

▨ Lakott terület

• Erdő

⊙ A *Ranunculus nemorosus* lelőhelye

vagy legalábbis posztglaciális reliktumfajt őriztek meg napjainkig: *Allium victorialis*, *Calamagrostis varia*, *Carduus glaucus*, *Festuca amethystina*, *Primula auricula* subsp. *hungarica*, *Taxus baccata* (vö. ZÓLYOMI 1936, 1942, 1950, 1958; SOÓ 1964). E növények sorába illeszthető a *Ranunculus nemorosus* is, melynek felfedezésével újabb glaciális reliktummal gyarapodott a magyar flóra.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetemet fejezem ki BORHIDI Attila, FELFÖLDY Lajos és SOMLYAY Lajos kutatóknak, akik önzetlen segítséget nyújtottak a növény meghatározásában. Köszönetem illeti továbbá FARKAS Hortenzia egyetemi hallgatót, aki kutató útajaimon szakdolgozóként vett részt, s bakonyiszentkirályi lakosként a növény virágos és természetes példányainak begyűjtésével lelkesen segítette munkámat.

Irodalom

- BORHIDI A. (1984): Role of mapping the flora of Europe in nature conservation. – *Norrinia* 2: 87-98.
- JÁVORKA S. (1924-1925): Magyar flóra. – Studium Könyvkiadó Rt., Budapest, 1307 p.
- JÁVORKA S. – CSAPODY V. (1929-1934): A magyar flóra képekben. – Studium Könyvkiadó Rt., Budapest, 576 p.
- NIKLFIELD, H. (1971): Bericht über die Kartierung der Flora Mitteleuropas. – *Taxon* 20 (4): 545-571.
- SOÓ R. (1964): A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve I. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 589 pp.
- ZÓLYOMI B. (1936. Tízezer év története virágporszemekben. – *Természettudományi Közöny* 68: 504-516.
- ZÓLYOMI B. (1942): A középdunai flóráválasztó és a dolomitjelenség. – *Bot. Közlem.* 39: 209-231.
- ZÓLYOMI B. (1950): Fitocenozi i leszomelioracii obnacsenyij gor Budü. – *Acta Biol. Hung.* 1: 7-67.
- ZÓLYOMI B. (1958): Budapest és környékének természetes növénytakarója. – In: PÉCSI M. – MAROSI S. – SZILÁRD J. (szerk.): Budapest természeti képe. – Akadémiai Kiadó, Budapest. pp.: 509-642.

Zusammenfassung

Ein neueres Montanrelikt in ungarischer Flora: *Ranunculus nemorosus* DC.

B. KEVEY

Ranunculus nemorosus ist eine Pflanze in den hohen Gebirgen Europas. Zunächst unserem Land lebt sie in den Karpaten, hauptsächlich in Siebenbürgen, sowie in Kroatien. Im Jahre 1998 kam diese Pflanze auch in Ungarn, im Bakony-Gebirge zum Vorschein (Hárskút „Esztergályi-Tal”). Sie kommt am gelinden nördlichen Abhang eines ins Tal ziehenden Nebengrates vor, wo dünner Rendzinaboden das Dolomit Grundgestein bedeckt. Den Lebensort der Pflanze bildet der Karstwald (*Fago-Ornetum*), in welcher Waldgesellschaft – dem kühlen Mikroklima zu verdanken – mehrere Pflanzenarten aus der Eiszeit die Gegenwart erlebt haben. In die Reihe dieser Reliktarten passt auch *Ranunculus nemorosus*.